

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar
Egészségügyi Szervező Szak
Egészségturizmus-Szervező Szakirány

Az egészségturizmus és az utazási szokások kapcsolata

Konzulens:

Dr. Szántó Ákos

Várallyay Julianna

2014.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
1. Bevezetés.....	3
1.1. A kutatás célja	3
1.2. Témaválasztás indoklása	3
1.3. Kutatási módszer	4
1.4. Hipotézisek.....	4
2. Szakirodalmi áttekintés.....	5
2.1. Az egészségturizmus története	5
2.2. Az egészségturizmus meghatározása	5
2.3. Az egészségturizmus jellemzői	6
2.4. Az egészségturizmus területei.....	7
2.5. Az egészség és wellnessturizmus típusai	11
2.6. Az egészségturizmus fejlődése	14
2.7. Az egészségturizmus és az életminőség Magyarországon.....	16
2.8. Gyógyfürdő fejlesztés Magyarországon	17
2.9. Utazási szokások Magyarországon	19
3. Utazási habitusok vizsgálati módszerének bemutatása	22
4. Utazási szokások az egészségturizmusban	24
4.1. Utazással kapcsolatos általános kérdések	24
4.2. Egészségturizmussal kapcsolatos kérdések	31
4.3. Demográfiai kérdések	34
4.4. Összegzés	36
5. Az egészségturizmus, mint kitörés pont	37
6. Összefoglalás	38
Irodalomjegyzék	39
Mellékletek	41
1. számú melléklet: kérdőív	41

1. Bevezetés

Az egészségturizmus napjainkban az egyik legelterjedtebb turizmusfajta, hiszen a társadalom egyre jobban felismeri a jelentőségét. Az emberek egyre többet hajlandóak áldozni, mind a pénzükből, mind a szabadidejükből az egészségük megőrzésére, helyreállítására. A wellness turizmus egyre népszerűbb hazánkban, ugyanakkor a gyógyturizmussal kapcsolatos ismeretek hiányosak, ennek következtében a természetes erőforrások nincsenek megfelelően kihasználva.

1.1. A kutatás célja

A kutatásom célja az utazási szokások felmérése, új információk gyűjtése, hogy megismerjem a fiatalok, középkorúak és szeniorok utazási szokásait, különleges igényeit. További célom volt felmérni az utazók motivációit a nyaralások során. Továbbá választ kapni arra, hogy megfelelően ismerik-e az egészségturizmust, és hogy mely részében vettek már részt, illetve, hogy mennyi pénzt költenek egy nyaralás során, valamint, hogy külföldöt vagy belföldöt részesítik-e előnybe.

1.2. Témaválasztás indoklása

A választásom több ok miatt esett erre a témára. A turizmus szempontjából, kiemelkedően fontos, hogy felmérjük az emberek utazási szokásait, megismerjük a céljukat, motivációjukat az utazások terén. Az utazási ügynökségek és az utazási irodák ezen ismeretek fejében megfelelően tudják alakítani kínálatukat, fellendítve ezáltal a turizmust. A már meglévő szolgáltatásokat igény szerint tudják formálni, átalakítani, hogy azok az elvárásoknak megfelelőek legyenek, illetve új szolgáltatásokat tudnak bevezetni. Kutatásom során a turizmusban résztvevők motivációjára, szokásaira voltam kíváncsi. Az egészségturizmus az egyik

leggyorsabban fejlődő ágazat. Különböző kutatások segítségével információt nyerhetünk annak tekintetében, hogy mely részére van nagyobb igény, melyiket kell még jobban fejleszteni, átalakítani.

1.3. Kutatási módszer

Az adott témában primer kutatást végeztem, saját magam gyűjtöttem össze az adatokat és dolgoztam fel őket. Kutatási módszernek az előre gyártott kérdőívet választottam, önkitöltős formában. A kérdőívben zárt kérdések formájában nyílt lehetőség válaszolni, azaz előre rögzített válaszok közül választhatták ki a kitöltők a rájuk vonatkozó választ. A válaszadás természetesen önkéntes formában történt az interneten keresztül. A vizsgált alapsokaság az egyik közösségi oldal tagjai voltak. Ez nem valószínűségi mintavételi eljárás, hiszen azoknak, akik nincsenek regisztrálva ezen az oldalon nincs lehetőségük bekerülni a mintába. Ugyanakkor ez egyszerű véletlen mintavételnek számít, mivel az alapsokaság összes tagja egyenértékű eséllyel tölthette ki a kérdőívet.

1.4. Hipotézisek

A kérdőívem segítségével az alábbi hipotézisek teljesülését fogom vizsgálni:

- 1- Magyarország lakosságának nagy része inkább belföldön nyaral, mint külföldön.
- 2- Az egészségmegőrzés, gyógyulás nem a legfőbb cél az utazások során.
- 3- Az interneten többen keresgélnek és szerveznek utazásokat, mint utazási iroda segítségével.
- 4- A természeti gyógytényezők, és a wellness kínálat nem a legfontosabb motiváció az utazások során.
- 5- Az egészségturizmust az emberek nagy része ismeri.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Az egészségturizmus története

Korunk egyik legjelentősebb ágazata a turizmus. Hazánkban az egészségturizmus tekinthető a legjelentősebb turisztikai szegmensnek, a turizmusban megfigyelhető fejlődési tendenciák és hazai adottságok alapján. Az egészségturizmus gyógyvízre, egészségügyi kezelésekre és hosszú kúrákra realizált klasszikus formája Közép Európában alakult ki a XIX. században, részben a Római Birodalom fürdőkultúrájára épülve. A modern turizmus is a magashegyi szanatóriumok, fürdővárosok látogatásának divatjával kezdődött el. Abban a korban ezek a kúrák több betegség, a reuma és a TBC esetén a leghatékonyabb gyógymódnak számítottak, de a fiatal nőknél a teherbe esés, a középkorúaknál és az idősebbeknél a szellemi, fizikai regeneráció is fontos ösztönző szempontok voltak. A XX. században a tömegturizmus elterjedésével az egészségturizmus folyamatos előrehaladása ellenére is vesztett részesedéséből, de mára visszanyerte a turizmuson belüli irányító szerepét. Az elmúlt évtizedekben egyre fontosabbá vált az egészség, a test és a lélek ápolása. A mai világban ez az érték összekapcsolható a sikeresség definíciójával is, hiszen sikerebben tudunk helytállni a munkában, és a magánéletben is, ha egészségesek vagyunk. A korhű ember egyre többet hajlandó áldozni az egészségéért. Az előbb említettekkel magyarázható az egészségturizmus fejlődő sikere a turizmuson belül.(1)

2.2. Az egészségturizmus meghatározása

Az egészségturizmus fogalma hazánkban is régóta vitatott kérdés, hiszen definíciója nemzetközileg sem egységes. Az egészségturizmus sokféle szolgáltatást foglal magába. Ezek pontos köre és az ezekhez kapcsolódó termékek besorolása nem egységes. A szolgáltatás egyszerre kvalifikálható klasszikus turisztikai produktumnak, amíg az egészségüggyel is szoros kapcsolatban áll. A Nemzeti

Turizmusfejlesztési Stratégia szerint „az egészségturizmus összefoglaló néven tartalmaz minden, az egészséggel kapcsolatos utazási típust”. (Boros A., 2012, 8. oldal) A turisták elsődleges motivációja az egészség megőrzése, illetve betegség esetén az egészség javítása.(1)

2.3. Az egészségturizmus jellemzői

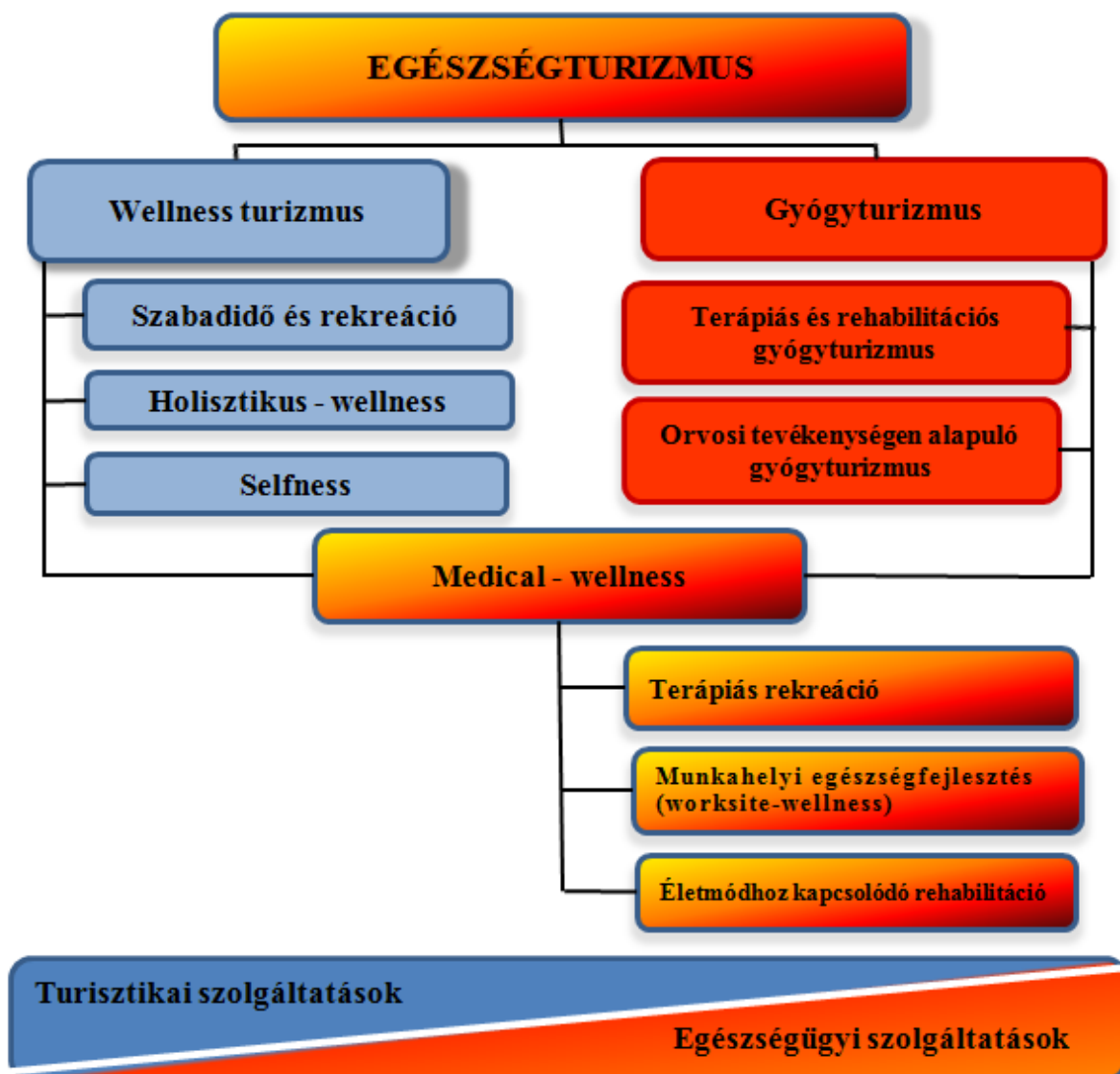
Az egészségturizmusnak számos kedvező tulajdonsága van más turisztikai termékekhez viszonyítva:(6)

- Viszonylag hosszú tartózkodási idő a gyógyító eljárások miatt.(6)
- Magasabb a fajlagos költség, ehhez a különleges eszközök és szolgáltatások, továbbá a magas élőköltség igény is hozzájárul.(6)
- Kiemelkedő forrásszükséglet az infrastruktúra specializáltsága és a képzett szakszemélyzet miatt. Az állandó, és a variábilis költségek is nagyon magasak.(6)
- Kisebb a szezonális, hiszen az időjárás nem befolyásolja a részvételt, kivétel egyes sportprogramokat.(6)

Az egészségturizmusra az emberek sok pénzt, időt és energiát hajlandóak áldozni az egészségük javítása, megtartása érdekében. A gyógyturizmus motivációs alapja biztos, és valamennyiünk potenciális fogyasztó lehet. A piacot leszűkíti ugyanakkor a specializált szolgáltatások magas költsége, a természetes gyógykezelések nem ismerete vagy elutasítása. A wellness turizmus szolgáltatásai ezzel szemben magasabb szintűek, az önmegvalósítás szükségleteinek kielégítését célozzák. A fogyasztók itt azok, akik sikeresek az életben, szerteágazó társadalmi, családi kapcsolataik vannak, pénzügyi és fizikai biztonságban élnek és nincsenek ki nem elégített fiziológiai igényeik. Ez a réteg hajlandó egyre többet foglalkozni magával, szellemi és fizikai állapotával. Betegség esetén ugyanúgy fogyasztói a gyógykezeléseknek, de számukra inkább a megelőzés és az egészségi állapot megőrzése a cél.(6)

2.4. Az egészségturizmus területei

„Az egészségturizmus (1. számú ábra), tehát olyan gyűjtőfogalom, melybe beletartozik mind az elsődlegesen gyógyászati célú, adott szervrendszerre kúraszerű kezeléseket nyújtó gyógyturizmus, mind az élményorientált turisztikai formákhoz jobban hasonlító, elsősorban a megelőzést szolgáló, az egészség kérdését holisztikusan megközelítő wellness turizmus.”(Boros A. 2012, 8. oldal)(1)

1. ábra: Az egészségturizmus értelmezése¹

¹ Forrás: Molnár (2011) p. 29

Gyógyturizmus

„A gyógyturizmus gyógyászati szolgáltatóhelyen, illetve gyógyüdülőhelyen, általában meghatározott minimális tartózkodási idő mellett rendelkezésre álló szolgáltatások igénybevételét jelenti, jellemzően konkrét betegségek gyógyítása érdekében.” (Boros A. 2012, 9. oldal) Vannak természeti gyógytényezőre (például: gyógyvíz, gyógybarlang, gyógyiszap, mikroklíma) épülő szolgáltatások. Ezeknél a hangsúly a gyógytényezőkön van, a turisztikai szolgáltatások és vonzerők csak kiegészítik ezeket. A vendégek magukat többnyire inkább betegeknek gondolják, mint turistáknak. Ezeket a szolgáltatásokat leginkább orvosi rendelőnyre használják fel.(1)

A klasszikus gyógyturizmus a XIX. században alakult ki, a német orvosi tanintézmények cselekvései nyomán. Hazánk aktív részese volt a fejlesztéseknek. A még ma is alkalmazásban lévő súlyfürdőt magyar orvos fedezte fel. Budapesten alapították a világ első nemzetközi fürdőszövetségét. Jellemző a gyógyturizmusra a kúraszerű ellátás, amelyet orvos határoz meg és csakis orvosi felügyelet mellett végezhető. Általában hosszabb tartózkodási idő jellemzi. A turisták fajlagos költsége magas, bár hazánkban néhány szegmens az OEP (Országos Egészségügyi Pénztár) finanszíroz. Ezen szegmens alapja a fizioterápiás kezelések. Ezek a kezelések a természeti energiákat alkalmazzák a gyógyításra. Ennek egy része a **fizikoterápia**, amely kizárólag tisztán fizikai energiát alkalmazó kezeléseket foglal magába. Ide tartozik a **fototerápia**, az **elektroterápia**, a **termo** és **kryoterápia**, a **mechanoterápia** és a **hidroterápia**. Fizioterápiás gyógymódok esetén a kémiai és a fizikai energiákat is felhasználják. Ilyen például a **balneoterápia**, a **klímaterápia**, az **inhalációs kezelések**, illetve az **étrend terápia**. A **fürdőkezelések** orvosi megalapozottsága az érveken alapuló orvoslás térhódításával megkérdőjeleződött. A gyógyvíz hatásait alátámasztó tudományos publikációk nem tekinthetők meghatározónak. A fürdőkezelések praktikusságát más szempontok alapján is elemezhetjük, míg a holisztikus gyógyítás nézetéből kétségtelenül előnyös, addig a reumatológiában kétséges.(1)

A terápiák természetes gyógyfaktorokra épülnek a gyógyturizmusban. Ezek közül a *klímát* és a *gyógyiszapot* lehet még kiemelni a *gyógyvíz* mellett. Tágabb értelemben ide sorolhatók még a *gyógyhelyek*, *gyógybarlangok* és a *mofetta* is. Hazánk ezekben az erőforrásokban bővelkedik. Ide vehetjük a mátraderecskei mofettát és a négy gyógyiszap lelőhelyet is, Hajdúszoboszlót, Hévizet, Makót és Tiszasülyt. Gyógybarlangból öt található az országban, Abaligeten, Jósvafőn, Budapesten, Tapolcán és Miskolcon. Tizenhárom gyógyhellyel is rendelkezünk, köztük Balatonfüreden, Bükön, Gyulán, Miskolcon és Parádán is. Az ország térségének közel 80%-án 30 fok feletti termálvizet adó kút és forrás helyezkedik el. Ezeknek a 20%-a fürdési célokat szolgál. Ebből arra következtethetünk, hogy a termálkútak és gyógyvizek száma nem korlátozza az egészségturizmust. A gyógyvíz elsősorban a reumatikus megbetegedésekre van pozitív hatással, amikor az akut állapot már elmúlt. A krónikus ízületi állapot okozta fájdalmakat nagymértékben lehet csökkenteni gyógyvíz segítségével. A magas kén tartalmú gyógyvizek a legjobbak ezeknek a betegségeknek a terápiájához. Nőgyógyászati betegségekre és bőrbetegségekre, valamint sérülésekre és műtéti utókezelésekre is alkalmazzák a gyógyvizet. Akut betegségek esetén viszont nem ajánlatos fürdőzni, illetve gyulladásoknál, és nyílt sebnél sem. A széndioxid fürdőt érszűkületre, a gyógyiszapot mozgásszervi betegségeknél, a gyógybarlangokat légúti betegségekre, asztmára alkalmazzák. Számos OEP által támogatott fürdőgyógyászati kezelést vehetnek igénybe az arra jogosultak. Ezek a gyógyvizes gyógymedence, gyógyvizes kádfürdő, iszappakolás, súlyfürdő, szénsavas fürdő, orvosi gyógymasszázs, víz alatti sugármasszázs, víz alatti csoportos gyógytorna és végül a csoportos gyógyúszás 18 éves kor alatt. Ezek nagy része számos gyógyfürdőben elérhető. A kezelések javarészt járóbeteg ellátás formájában történnek.(1)

Wellness

„A wellness az átfogóan értelmezett (mentális, fizikai, biológiai) egészség összhangjának megteremtését célozza; és inkább kapcsolatos az életstílus (ideiglenes vagy tartósan szánt) megváltoztatásával, mint egy-egy konkrét betegség gyógyításával.”(Boros A. 2012, 9. oldal) Szolgáltatásaival a fizikai állapot

és az állóképesség fejlesztésére törekszik. A wellness turista önként, saját kedve és meglátása szerint válogatja össze a szolgáltatásokat, amelyeket szeretne kipróbálni. Ezek a szolgáltatások széles körből eredhetnek, lehetnek közöttük tradicionális gyógyászati szolgáltatások, spirituális programok valamint sporttevékenységek. A wellness magába foglal aktív és passzív programokat is. Aktív programnak számít a sport, a fitness, passzívnak pedig a különböző szépség programok. Ezek a szolgáltatások nagyon ritkán részesülnek állami vagy magánbiztosítói támogatásban.(1)

A turizmuson belül a wellnessre nagyobb részként tekinthetünk, amelyben a fitness a selfness és a mindness is helyett kap. A wellness szolgáltatások preventív, rekreációs, regenerációs és relaxációs céllal vehetők igénybe. Célja a betegség megelőzése, a pihenés, feltöltődés, stresszes életből való kiszakadás.(1)

Fitness alatt az egészséges táplálkozással, rendszeres testmozgással és érzelmi egyensúllyal kialakított jólét állapotát értjük. A turizmusban ez leginkább a testmozgásban, sportban nyilvánul meg. A fitnessterem számos szálloda alapfelszereltségévé vált, hiszen a legfőbb célcsoport itt a kikapcsolódásra, rekreációra vágyó vendégek.(1)

A **selfness** egy új angol kifejezés, mely Mathias Horx nevéhez kapcsolódik. Ez a szófordulat a pozitív önértékelésre, kellő önismeretre, lelki harmóniára továbbá az érzelmi egyensúlyra hívja fel a figyelmet. Az egyén önismeretét mélyíti el, mindemellett megtanítja az élet pozitív oldalát szemlélni, valamint hozzá segíti az egyént a sikerélmények minél többszöri megtapasztalásához. Az egyén így a konfliktusokat könnyebben kezeli, realisabban látja önmagát.(1)

A **mindness** definíciója a német területeken a legelterjedtebb. Az egészséges test és lélek mellett itt a szellem kibontakozása is fontos szerepet játszik. A mindness intuitív képességeket is hordozz.(1)

Az egészségturizmus két ága között sok átfedéssel találkozhatunk.(1) „A **medical wellness** az egészségturizmus két alappillére, a gyógy- és a wellness turizmus

mellett napjainkban egyre népszerűvé váló, újonnan kibontakozó irányzat. A medical wellness a gyógy- és a wellness turizmus ötvözeteként fogható fel; lényege az egészség megőrzését szolgáló wellness szolgáltatások minőségének orvosi háttérrel történő biztosítása. Ezen irányzat szerint a wellness szolgáltatások igénybevételét célszerűen állapotfelmérés kell, hogy megelőzze, illetve a vendég testreszabott tájékoztatást kell, hogy kapjon az egészséges életmóddal, és ennek általa elérhető módjaival kapcsolatban.”(Laczkó T. 2007,8. oldal)(7)

2.5. Az egészség és wellnessturizmus típusai

A wellnesshez szorosan hozzátartozó fogalom a spa. Olyan létesítmény mely nem csak a hagyományos értelemben vett fürdőket jelöli, hanem olyan létesítményeket is, amelyek nyugtató, felélénkítő, gyógyító szolgáltatásokat kínálnak, ezzel egészségesebbé és kiegyensúlyozottabbá téve a vendégeiket. Legfontosabb jellemzőjük, hogy a fizikai, szellemi és lelki szükségletek kielégítésére törekszenek. A spákat különböző csoportokba sorolhatjuk.(7)

1. kép: Hotel Spa²

Klub spa: olyan létesítmény, amely első sorban fitneszszolgáltatásokat kínál.(7)

² <http://www.palazzoarzaga.com/spa/#>

Napi spa: olyan szépség wellness és fitness programokat nyújtó létesítmény ahol nincs lehetőség megszállni.(7)

Spa hotel: szállodai szállást és többnyire többnapos, a testi-lelki szellemi egyensúlyt biztosító, all inclusive szolgáltatásokat nyújtó spa, melyet az 1. számú kép szemléltet.(7)

Holisztikus spa: Alternatív gyógykezelést és étkezést kínál, célja a vendégek tudatállapotának kedvező irányba vezetése.(7)

Gyógyászati spa: hagyományos és kiegészítő gyógy és egészségmegőrző kezeléseket és egyéb szolgáltatásokat biztosító spa, mely egészségügyi intézményeket is magába foglal.(7)

Fürdő: természetes, lokálisan található ásványvízre, gyógyvízre, termálvízre vagy tengervízre épülő spa, amely hidroterápiás kezeléseket kínál a vendégeknek.(7)

Spa üdülőhely: természeti környezetben található all inclusive ellátást biztosító nyaralóhely, amely wellness szolgáltatások és programok széles körét biztosítja.(7)

Sport/kaland spa: speciális sport programokat is kínál a spa szolgáltatások mellett.(7)

Strukturált spa: szigorú szabályokkal rendelkező spa, mely biztosítja a fogyasztók számára valamilyen meghatározott cél, például fogyás elérését.(7)

A szabadidő és rekreációs turizmus valójában nem igazán az egészségturizmus része, röviden mégis megéri foglalkozni vele. Ezek a spák a család összes tagjának szolgáltatásokat és attrakciókat kínálnak. A gyerekeket csúszdákkal, gyermekmedencével, játszótérrel, a felnőtteket pedig pihenőzónákkal, szauna parkkal és kezelő részleggel csábítják. A kisgyermekes családokat a legtöbb egészségügyi intézményben nem látják szívesen, hiszen a gyerekek nem használhatják ezeket a részlegeket. A spa hotelek magas árait ezen felül rengeteg család nem engedheti meg magának, így egy nagy szegmens kimarad az egészségturizmusból. Ezek a spák a tematikus látnivalók tipikus képviselői, mivel

egyed medencék kialakítása mindig valamilyen téma köré épül, például a gyerekek kedvence a kalózhajó.(10)

A **thalassoturizmus** lényege, hogy tengervízre épülő attrakciókat kínál. A thalasso görög eredetű szó, jelentése tenger. Olyan különféle szolgáltatásokra utal, melyekhez tengervizet és tengeri algákat használnak. Ezek segítségével felpezsdítik a testet és a bőrt, javítják a vérkeringést. Az iszapot, a tengeri homokot és a sót, valamint az algákat eltérő kezeléseken, például tekercseléshez, rádiózáshoz használják. A tengervíz rendkívül jótékony hatású orvosság, mely alapvető ásványi anyagokkal látja el a szervezetet. Létrehoztak thalassoterápiás központokat is ahol különféle csomagokat ajánlanak, többek között víz alatti zuhanyt, iszapfürdőt, iszapos és algás tekercselést. Ezen szolgáltatások segítik az ellazulást, javítják az alvás minőségét, tonizálják az izmokat, csökkentik a narancsbőrt. Ezen felül erősítik az immunrendszert, javítják a keringési problémákat és a légzést.(10)

Holisztikus turizmus célja a test, szellem, lélek közti egyensúly megteremtése. A vendégek az ilyen létesítményekbe azért mennek, hogy megismerkedjenek a már előbb említett test, szellem, lélek hármására ható gyakorlatokkal, vagy bővítsék a már meglévő ismereteiket. Ilyen gyakorlatok a jóga és a pilates feladatok. Ezeken a helyeken másfajta turisztikai programot nem kínálnak.(10)

A jóga és a **meditációs turizmusra** a már előbb említett holisztikus turizmus és spirituális turizmus alszektoraként is gondolhatunk. A jóga és a meditációt érdemes a mindennapok részévé tenni. A jóga nem fitneszgyakorlat, hanem egy spirituális módszer, mely segítségével eljuthatunk az önismeretig, és amely segít harmóniát teremteni másokkal és a világgal. A jóga tulajdonképpen a meditáció egy formája.(10)

A **spirituális turizmus** során az egyén a spirituális útkeresésre összpontosít, és eljut a felvilágosodáshoz. Ennek általában vallásos vonatkozásai vannak, és gyakran részét képezik a vallásokból származó rituálék, szertartások és hagyományok. Akár lehet világi is, vagy a kettő ötvözete. A kulturális turizmust és a vallási turizmust nehéz megkülönböztetni egymástól, hiszen rengeteg turista nem vallásos céllal

keresi fel a valláshoz kapcsolódó épületeket. Azok a turisták, akik világi gondolkodásúak inkább spirituális helyszíneket keresnek fel például sivatag, óceán. Egyesek olyan tanfolyamra iratkoznak be, amelyek elvezeti őket a spirituális felvilágosodáshoz, mások pedig zarándokutakon vesznek részt.(10)

Munkához kapcsolódó wellness az emberek munkája révén érzett elégedettség és életük gazdagabbá tételére összpontosít. Ide tartozik a munkához, a munkahelyhez valamint a munkatársakhoz fűződő viszony, a valahová tartozás érzése, a karrier célok, a személyi teljesítmény és az is, hogy mennyire sikerül realizálni a munka magánélet egyensúlyát. A munkához kapcsolódó wellness piaca óriási, gyakoriak a stresszoldással, csapatépítéssel, a munka és a társasági, családi élet egyensúlyának megteremtésével foglalkozó kurzusok. A két legelterjedtebb technika a life coaching és a neurolingvisztikus programozás módszere. Az első egy népszerű személyiség és szakmai fejlesztő technika, melynek része az ügyfélközpontú célmeghatározás, a stresszcsökkentés, a motiválás és a személyiség erősítés. A második egy kommunikációs vizualizációs technika, mellyel feloldhatók a pszichológiai blokkok és fóbiák. Kissé ellentmondásosnak tűnhet, hogy munkához kapcsolódó wellness pihenés is létezhet, viszont a mai világban nem mindenki engedheti meg magának, hogy elszakadjon a munkájától pár napra.(10)

2.6. Az egészségturizmus fejlődése

Fejlődését jelentősen befolyásolják a spák és a wellness szállodák térhódításai. Kiemelt szerepet kapnak még a helyi tényezők is. Az egyedinek számító erőforrások, mint például a Holt tenger ásványi anyagai, a tó wellness meghonosítására tett próbálkozások a hazai turisztikai termékfejlesztésben, vagy az alpesi wellness fogalmának megjelenése. Adott desztinációban a fejlődés mértékét megannyi tényező befolyásolja, mint például a pénzügyi és természeti erőforrások, egészségmegőrzéssel kapcsolatos, életmódban kifejeződő társadalmi kulturális habitusok, a turizmus fejlettségi szintje és a desztináció földrajzi elhelyezkedése, megközelíthetősége. Az egészségturizmus keresleti és kínálati jellemzőit

figyelembe véve jelentős eltérést figyelhetünk meg a különböző területeken. Nyugat-Európában a holisztikus, életmód központú megközelítés hódít, ezzel szemben Kelet-Európában a gyógyászat és a rehabilitáció áll a középpontban. Dél-Amerikában azonban a plasztikai sebészet, a kozmetikai turizmus egyéb változatai, valamint a kaland és ököspák népszerűsége is fejlődik. Korunkban jelentős különbségek vannak a spa fogalmát illetően. Európai megközelítésből a spa általában gyógyfürdő, ahol a víz gyógyító kapacitását felhasználva balneoterápiával, hidroterápiával, vagy thalassoterápiával gyógyítanak. A gyógyfürdőkben a betegek orvosi kezeléseket is igénybe vehetnek. Az Európai gyógyfürdőkultúrájának az orvostudomány szervesen hozzá kapcsolódó része, Európán kívül viszont a spa fogalma olyan intézményt, szolgáltatást takar, aminek a célja a vendégek testi-lelki szellemi egyensúlyának megteremtése. Ezt az érzést különféle sportokkal, jógával, szépségkezelésekkel, meditáció segítségével érik el. A célcsoport itt az egészséges emberek, így az egészségügynek és az orvostudománynak ezen a piacon nincs hangsúlyos szerepe. A folyamatos változásoknak köszönhetően, lassú közeledést figyelhetünk meg az európai gyógyhelyek és gyógyfürdők, valamint az Európán kívüli spák irányultságában, szolgáltatáskínálatában. A közeledés következtében a wellness orientáció egyre erősödik. Eközben a gyógyfürdők mindent megtesznek azért, hogy versenyképességüket fenn tudják tartani. A hagyományos arculat újrapozicionálásában fontos szerepet kap az örökségértékként való megőrzés, wellness desztinációként való újjáélesztés, továbbfejlesztés, valamint az egészségturizmus és a konferenciaturizmus együttműködésének kihasználása.(14)

Az egészségturisztikai kereslet növekedését számos faktor ösztönzi:

- Az előregedő társadalom, hiszen idős korban számos egészségügyi probléma előkerül, nő a diszkrécionális jövedelem és a szabadidő is.(14)
- Az életstílus váltás, egyre inkább igénylik az emberek a személyes kényelmet szolgáló szolgáltatásokat, többek között a spa kezeléseket, plasztikai sebészetet, fitness programokat.(14)
- Új élmények keresése is motiváció, főleg azoknak a turistáknak, akik már számos helyen jártak.(14)

- Egészségügyi rendszerek sajátosságai, hiszen több fejlett országban is hosszú várólisták, magas költségek jellemzik az egészségügyi ellátásokat.(14)

2.7. Az egészségturizmus és az életminőség Magyarországon

Az életminőség területei között (2.ábra) egyensúlyt figyelhetünk meg. Ezek a területek befolyásolják az egészségturizmusban való részvételt. A fürdőépítés az Osztrák Magyar Monarchia időszakában vált felkapottá. Akkor épült Budapesten a Széchenyi és a Gellért fürdő, vidéken pedig a települések imázsát nagyban meghatározó Hévízi és Nyíregyházi fürdő. A külföldi turisták körében a hazai fürdőkultúra a rendszerváltást követően vált népszerűvé.(14)

2. ábra: Az életminőség területei³

Hazánk az egészségturizmus egyik vezető desztinációja. A természeti erőforrások közül termálvizekben a leggazdagabb. Az ezekre támaszkodó turisztikai infra és

³ Kovács - Horkay - Michalkó, 2006

szuprastruktúra magas értéke biztosítja hazánk egészségturizmusának versenyképessége megőrzését.(14)

A fürdőkultúrának fontos szerepe volt a hazai egészségturizmus kialakulásában. Építészeti emlékeink három történelmi korszakból maradtak fent. A római korban az Aquincum fürdői jelentették a testi-lelki megújulás színterét. Számos fürdők maradt fent a török hódoltság korszakából, például az egri vagy budai törökfürdő.(14)

1990 után a turizmus fejlesztése óriási figyelmet kapott. Egyre fontosabbá vált a társadalom számára az egészséges életmód, az egészség megőrzése és javítása.(14)

A 2000-ben indított Széchenyi-terv az egészségturizmus kérdését találta a legfontosabbnak, és az eddigi legnagyobb állami forrást nyújtotta a meglévő fürdőink felújítására, és újak létrehozására. Felismerték a turizmus fontosságát, hiszen nem csak a gazdaság fellendítéséért felelős, de javítja a terület versenyképességét, és a társadalom életminőségét is.(14)

2.8. Gyógyfürdő fejlesztés Magyarországon

A Széchenyi-terv keretében megvalósult fejlesztések lényegesen növelték a hazai kínálat mennyiségi és minőségi mutatóit. 4 év alatt 127 projekt kapott állami támogatást.(14)

A projektek 5 tematika köré koncentráálódtak. Minimum regionális és kistérségi vonzású fürdőfejlesztés, fürdőhöz kapcsolódó szállodai és gyógyászati erőforrások szélesítése, továbbá az egészségturisztikai oktatás megkezdése.(14)

A legnagyobb támogatásban a minimum regionális vonzású fürdők építése és a meglévők fejlesztése részesült. A programon belül többek között felújították a már meglévő medencéket, illetve újakat is építettek. Korszerű vízforgató berendezéseket építettek be, valamint élmény elemekkel gazdagították a strandokat. Fejlesztették a gyógyászati részleget és megoldották a medencék lefedését is. Modernizálták a

létesítményeket és parkosították, akadálymentesítették a környezetüket.(14)

A Széchenyi-terv keretén belül létrehozott létesítmények növelték a település szálláshelyein mért vendégforgalmat és ezzel hozzájárultak a gazdasági mutatók javulásához. A fenntarthatóság viszont igen nagy veszélyt jelent, hiszen egyes fürdőkben úgy tűnik, hogy a belföldi kereslet nem lesz képes a működést biztosítani.(14)

2. kép: Hévíz⁴

Jelenleg nemzetközileg is sikeresnek vélhető fürdők az alábbiak:

- **Hévíz:** a meleg gyógyvizes tó világviszonylatban is különleges, nem hiába ez a fürdők vonzza a legtöbb külföldi turistát (2. számú kép).(1)
- **Hajdúszoboszló:** összességében a legtöbb vendég által látogatott és egyben legnagyobb strandunk is.(1)
- **Sárvár:** itt épült az első nemzetközi szintű élményfürdő, és az első öt csillagos wellness szálló is.(1)
- **Budapest:** rendelkezik a legtöbb stranddal és kultúrfürdővel, valamint itt választhatunk a legtöbb öt csillagos szálloda közül szállást.(1)
- **Bük:** a nyugati határhoz nagyon közel esik, és ebből jelentősen profitál is.(1)
- **Zalakaros:** a nemzetközi trendű szállodafejlesztések következtében sikeres fürdőváros.(1)

⁴ <http://termalonline.hu/furdok>

- **Gyula:** sikeres tradicionális fürdőváros.(1)

Nemzetközileg sikeressé válhatna még **Miskolctapolca** különleges barlangfürdőjével, **Egerszalók** természeti környezete miatt, illetve fekvése és újíításainak köszönhetően **Szeged** is.(1)

2.9. Utazási szokások Magyarországon

2008-ban a belföldi utazók közül az 1-3 éjszakás pihenését töltő turisták 1,1 %-a, a 4 és több éjszakás tartózkodók 2,8%-a az egészségturizmust választotta. A harmadik legnépszerűbb utazási motiváció lett az egészségturizmus. A külföldi utazások motivációjában ezek a százalékok emelkedtek. 1-3 éjszakás látogatók 2,2%-a, illetve a 4 és annál több éjszakás látogatók 9,9%-a választotta az egészségturizmust. A legnagyobb arányban az üdülés (vízparti, hegyvidéki, falusi) volt a motiváló tényező.(2)

A magyarországi gyógyszállók erőteljes vendégforgalom növekedést regisztráltak a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) adatai szerint. A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek 8,9%-a a gyógy- és wellness szállodákban található. A turisták 19,5%-a vett igénybe egészségturisztikai szolgáltatást, ez a vendégéjszakák 21,9%-át jelentette. A belföldi vendégek 24,6%-a töltötte el a pihenését gyógy és wellness szállóban, ez a vendégéjszakák 25,7%-át jelentette. Ezzel szemben a külföldi vendégek csak 13,5%-a választotta ezen szálláshelyeket, ami a vendégéjszakák 18,2%-át eredményezte. Az átlagos tartózkodási idő magasabb, mint a kereskedelmi szálláshelyeken. A gyógyszállodákban a belföldi és külföldi vendégforgalom aránya csaknem azonos volt. A wellness szállodákban a belföldi vendégek adták a vendégéjszakák 72,7%-át.(2)

A M.Á.S.T. Piac és Közvélemény Kutató Társaság 2008-ban a Magyar Turizmus Zrt. megbízásából felmérést végzett. A kutatás fő témája a magyarok utazási szokásai voltak.(9)

A belföldi több napos utazások főbb motivációi közé tartozott a rokonlátogatás (37,2 %), a vízparti nyaralás (21,4%) és az egészségturizmus (11,5%). Megfigyelhető a szezonális, ugyanis a nyaralások nagyrésze a főszezonra esett. A leggyakrabban igénybe vett közlekedési eszköz a belföldi nyaralások során a személygépkocsi volt, majd ezt követte a vonat és a busz. A legtöbben saját nyaralóban szálltak meg. A harmadik legelterjedtebb szállástípus, amit igénybe vettek a szálloda volt, a negyedik az apartman, majd a panzió és a kemping.(9)

A külföldi többnapos utazások elsődleges célja a vízparti üdülés lett (28%). A második leggyakoribb motiváció a városnézés volt (16,8%) a harmadik a rokonlátogatás (9,8%) a negyedik pedig az üzleti út (9,5%). A szezonális itt is érzékelhető, az utazások nagyrésze itt is a főszezonra esett. A legtöbben szintén személygépkocsival utaztak, majd ezt követték az autóbuszos utazások és a repülőgépes utak. Vonattal külföldre csak nagyon kevesen mentek. Ezeknél az utazásoknál szállodában szálltak meg a legtöbben, majd ezt követte az apartman. A legtöbben az interneten szervezték meg a nyaralásaikat, ott foglaltak szállást, repülőjegyet, ott kötöttek biztosítást. A külföldi utazásokhoz többen használták az internetet. A nyaralók nagyrésze az utazás előtt és közben is gyűjtött információt az adott helyről (60,1%). Nagyon kevesen gyűjtöttek csak az utazás alatt adatokat (4,7%).(9)

Többnapos utazások összehasonlítása korábbi vizsgálatok kimenetelével. A csak külföldre utazók száma megnőtt, a belföldi utazások száma viszont csökkent, míg az utazók aránya nem változott meg. A belföldi utazások főbb motivációi közé került az egészségmegőrzés is. A külföldi utazások terén többen voltak nyaralni utószezonban, mint eddig. A piacvezető szálláshelyek még mindig a szállodák és az apartmanok voltak. Az internet tovább hódít, hiszen egyre többen keresgéltek információkat a segítségével a desztinációkról, és egyre többen szervezték meg az egész utazásukat az interneten.(9)

2012 decemberében lezajlott kutatás alapján elmondható, hogy a magyar háztartások 63,1%-a vett részt többnapos utazáson. Ebből 54,4% csak belföldre, 24,7% pedig csak külföldre utazott. Belföldön az 1-3 vendégéjszakás pihenések voltak a leggyakoribbak. A külföldi utazások során a 4-7 éjszakás utazásokat részesítették előnyben. A leglátogatottabb régió Balaton, majd Budapest és környéke, valamint Nyugat-Dunántúl. Az utazások legnagyobb arányban a főszezonban történtek. A rövidebb utaknál május és szeptember is kedvelt időpontok voltak. A Balaton és a Tisza-tó esetében a vízparti üdülés a domináns, itt a vízpart a fő motiváció, a többi régióban a rokonok és barátok látogatása volt a motiváló tényező. Az egészségturizmus mindössze 11,7%-át motiválta az utazásoknak. A vízparti üdülés a leggyakoribb motiváció a főutazások során, ezt követően az egészségturizmusban való részvétel a leggyakoribb ok (gyógykezelés 5,6%, wellness 15,2%). A belföldi utazások alatt a turisták 38,6% igényelt a szálláshoz tartozó ellátást, például étkezést. 8,8% vett igénybe teljes ellátást és 19,7% igényelt félpanziós ellátást. Az utazásokat döntő többségben önállóan szervezték. A legtöbb információt az internetről gyűjtötték. A külföldi utazások során a legfőbb motiváció az úti cél természeti adottsága volt, majd ezt követték a kulturális adottságok és végül a család, barát látogatás. Az utazások 2/3-át önállóan, 32,7%-át utazási iroda segítségével, 1,7%-át pedig intézmény szervezte. Az utazás során a legnépszerűbb tevékenységek közé tartozott a városlátogatás, a természeti és kulturális örökségek megtekintése, a strandolás, és a vásárlás.(8)

3. Utazási habitusok vizsgálati módszerének bemutatása

Kvantitatív kutatásomhoz kérdőívet állítottam össze. A kérdőív témája utazási szokások az egészségturizmusban. A kérdőíven egy kérdés kivételével zárt kérdések formájában volt lehetőség válaszolni, azaz előre megadott válasz lehetőségek közül kellett a kitöltőnek kiválasztania a válaszokat. Volt olyan kérdés ahol csak egy választ lehetett bejelölni, de volt ahol többet is. A kérdések alapvetően három témakört érintettek, a demográfiai viszonyokat, a turizmust és a prioritásként kezelt egészségturizmust. A kérdőív 18 kérdésből állt, melyekhez 77 válaszadási lehetőség tartozott. Ehhez az interneten megtalálható Gmail levelező rendszer, Google drive űrlap készítő programját használtam. Ez a program egyben összegzi a kérdésekre adott válaszok számát. Az adatokat a Microsoft Office rendszer Excel programjával táblázatba rendeztem. Ennek a programnak a segítségével elemeztem ki a kérdőívemet. A program segítségével kiszámolhatók a százalékos adatok, az átlagéletkor, vagy a nem szerinti megoszlás is. Továbbá különféle diagramokat, ábrákat készítettem a kapott eredményekből. A kérdőívemet az interneten keresztül töltöttem ki 2014. szeptember végén és október elején.

Az Internet egyik legnépszerűbb közösségi oldalán történő kérdőíves információgyűjtéssel céltom volt a mintavétel sokszínűsége érdekében minél több emberhez eljuttatni a kérdőívemet, a több célcsoporttól érkező információszerzés és elemzés érdekében. Az alapsokaságom a közösségi oldalon megtalálható emberek voltak. Ez az eljárás nem valószínűségi mintavételi eljárás, hiszen a népesség egyes elemeinek nincs esélye bekerülni a mintába. Azon személyeknek, akiknek nincs internetük, vagy nem tagjai annak a közösségi oldalnak, ahol a vizsgálatot folytattam, nem volt lehetőségük résztvenni a kutatásban. A kérdőíves felmérés egyszerű véletlen mintavétel, mert az alapsokaság minden tagja ugyanolyan eséllyel kerülhetett be a mintába. A kérdőívet összesen 105-en töltötték ki.

A kutatásom során az alábbi hipotézisek teljesülését fogom vizsgálni:

- 1- Magyarország lakosságának nagy része inkább belföldön nyaral, mint külföldön.
- 2- Az egészségmegőrzés, gyógyulás nem a legfőbb cél az utazások során.
- 3- Az interneten többen keresgélnek és szerveznek utazásokat, mint utazási iroda segítségével.
- 4- A természeti gyógytényezők, és a wellness kínálat nem a legfontosabb motiváció az utazások során.
- 5- Az egészségturizmust az emberek nagy része ismeri.

4. Utazási szokások az egészségturizmusban

A kérdőívet az interneten keresztül 105 személy töltötte ki. A feltett kérdésekre adott válaszokat a következőkben foglalom össze.

4.1. Utazással kapcsolatos általános kérdések

A felmérés egy általános bevezető kérdéssel kezdődött, melynek az volt a célja, hogy kiderítsem a kitöltők közül hányan szoktak utazni. A válaszadók közül 98-an járnak utazni, 7-en pedig nem. A nem utazók 60%-ánál az egy főre jutó havi nettó jövedelem 30.000-50.000 Ft közé esik. Az egyik fő ok, amiért nem utaznak az emberek a rossz anyagi háttér, illetve, hogy a családok nem tudnak félrerakni, nincs diszkrecionális jövedelmük. Ugyanakkor a kevés szabadidő is meghatározó ok lehet, valamint, hogy az emberek nem tudnak szabadságot kivenni nyaralásra, mert már más okból kivették. A turizmus az egyik leggyorsabban fejlődő ágazat hazánkban, így ez az arány nem meglepő. A nyaralás mára már az életünk részévé vált, úgymond divat lett. Sokan úgy gondolják, hogy az, hogy hova mennek nyaralni és mennyiért meghatározza a helyüket a társadalmi ranglétrán. Előzőek miatt sokan akár úgy is bevállalnak egy drágább nyaralást, hogy nincs félretett pénzük.

A kérdőív második kérdésével azt akartam megtudni, hogy a válaszadók hány százaléka utazik gyakrabban külföldre, mint belföldre.

Korábban a magyar lakosság nagyrészt inkább belföldre utazott, mint külföldre, de a külföldi utak is egyre elterjedtebbé válnak manapság. A fapados repülő és a buszos utak egyre több embernek teszik lehetővé, hogy eljussanak külföldre nyaralni olcsóbban. A százalékokból is jól látszik, hogy az emberek még mindig belföldet részesítik előnyben, hiszen a megkérdezettek 71%-a nyaralt belföldön és csupán csak 29%-a külföldön. Ezt az 1. számú diagram szemlélteti.

Az első hipotézisem, tehát igaznak bizonyult, hiszen az eredmények is azt tükrözik, hogy belföldre többen utaznak, mint külföldre.

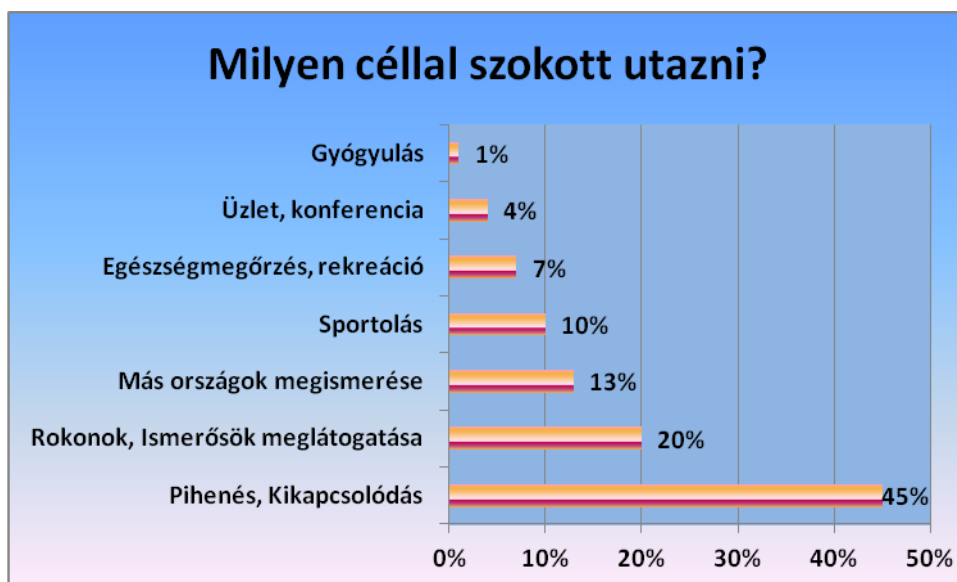
1. diagram: Hová utazik nyaralásai során gyakrabban?

Saját szerkesztés

A válaszokból kiderült, hogy a külföldön nyaralók többet költenek átlagosan egy nyaralásra, mint a belföldön nyaralók. Külföldön 29-en nyaraltak ebből 11-en 50.000-100.000 Ft között, 4-en 100.000-150.000 Ft között, 9-en 150.000 Ft felett költöttek átlagosan és csak 5-en költöttek kevesebb, mint 50.000 Ft-ot a nyaralásra. A leggyakoribb szállástípus, amit a válaszadók igénybe vettek a szálloda és az apartman volt, közel azonos arányban. Több esetben a cél a külföldi utak során a pihenés, kikapcsolódás, valamint a más országok kultúrájának gasztronómiájának megismerése. Néhányan megemlítették a rokonlátogatást, valamint a konferencián való részvételt is. Általában az interneten keresgéltek, szervezték utazásukat az emberek, illetve utazási irodákon keresztül utaztak. A külföldi utazások nagyrészt autóval és repülővel tették meg a turisták, de az autóbusz is egyre elterjedtebb lett. A legtöbben nyáron utaztak, de a téli utazás sem kevés. A belföldi utazásoknál átlagosan 50.000-100.000 Ft közötti összeget költöttek el, de itt elég gyakori volt az 50.000 Ft alatti költés is. A legnépszerűbb szállás típus belföldön az apartman és a panzió volt, majd ezt követte a wellness szálloda és a szálloda. A legtöbb esetben itt is a pihenés és kikapcsolódás volt a fő cél, valamint a rokonok, barátok meglátogatása. Ezeknél az utazásoknál csak nagyon minimális mértékben vették igénybe utazási iroda segítségét, leginkább az internetről és barátoktól tájékozódtak.

Nagyrészt ezek az utazások autóval történtek, esetleg busszal vagy vonattal. Utazási szempontból a legfőbb évszak a nyár volt, a telet megelőzte népszerűségben a tavasz és az ősz is.

Vizsgáltam az emberek utazási céljait. A KSH legújabb adatai szerint a leggyakoribb cél a rokonok, barátok meglátogatása, majd ezt követi a pihenés, kikapcsolódás, a harmadik helyen az egészségmegőrzés, wellness szerepel.(5) Az én tanulmányomban a kérdőív alapján az első kettő helyett cserélt, hiszen a megkérdezettek közül 45% választotta motivációjaként a pihenést, kikapcsolódást, és csak 20% a rokonlátogatást. Az egészségmegőrzést, rekreációt a válaszadók 7%-a választotta, összesen 15 fő, melyből 11 válaszoló volt nő és csak 4 volt férfi. Erre a kérdésre felelők átlagéletkora 38 év. Ez azt mutatja, hogy az egészségmegőrzés inkább a nőknek fontos, mint a férfiaknak, és leginkább a középkorosztály figyel rá, ugyanakkor azt is figyelembe kell vennünk, hogy a kutatásban több nő vett részt, mint férfi. A gyógyulást, mint motivációt csupán csak 1% jelölte be. Ebből, arra következtethetünk, hogy a válaszadók egészségügyi állapota jó. A második hipotézis is alátámasztható a kapott eredményekkel. Ezt a 2. számú diagram mutatja.

2. diagram: Milyen céllal szokott utazni?

Saját szerkesztés

Az utazók nagyrészt az internetről értesülnek az aktuális ajánlatokról. Ez nem meglepő, hiszen már majdnem minden utazási irodának van honlapja, illetve online foglalási rendszere. Egyre elterjedtebbek a szállásfoglaló honlapok is, illetve az interneten való hirdetés, hiszen a szálláshelyek és utazási irodák így tudják a legtöbb emberhez eljuttatni az információkat. Az űrlapot kitöltők 53%-a választotta az internetet, mint elsődleges keresési helyet. Ezt követte 29%-kal az ismerősöktől, rokonoktól való értesülés, majd a katalógusból és utazási irodától való információszerzés (3. diagram). Az emberek szívesebben szervezik maguknak az utat, és foglalnak önállóan szállást, mint hogy a drágább utazási irodán keresztül történő utazást válasszák. A külföldi utak esetén van az utazási irodáknak inkább szerepe. Ezeket az utakat ugyanis az internet után a leggyakrabban utazási iroda segítségével szervezték meg, majd ezt követte az ismerősöktől, rokonoktól való értesülés és legvégül a katalógusokból. Belföldi viszonylatban viszont, már teljesen más a helyzet, hiszen ott az internet után a rokonoktól, majd a katalógusokból való értesülés következett és csak a legutolsó helyen szerepelt az utazási iroda. Így a harmadik hipotézis is igaz lett.

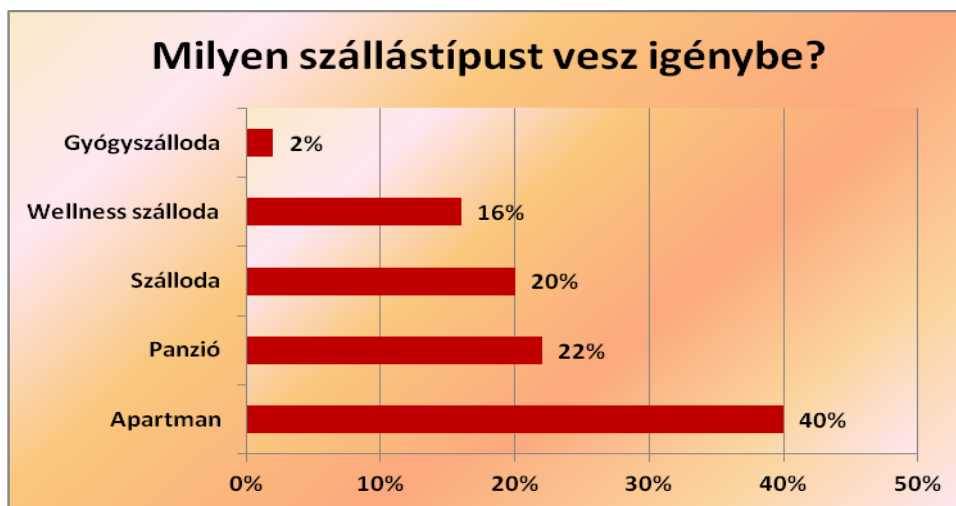

3. diagram: Honnan értesül az aktuális ajánlatokról?

Saját szerkesztés

Arra a kérdésre, hogy milyen szállástípust vesz igénybe a legtöbb válasz az

apartmanra érkezett (40%), majd a panzióra (22%). Ez nem váratlan, hiszen ezek a szállások olcsóbbak, mint a drága wellness hotelek, illetve hotelek, valamint konyhával rendelkeznek így az étkezés is olcsóbban megoldható, mint egy szállodában. A harmadik helyre a szálloda, majd a negyedikre a wellness szálloda került nagyon kevés eltéréssel, hiszen sima szállodában a válaszadók 20%-a volt már, míg wellness szállóban 16%. A wellness szállodát a válaszadók közül 25-en jelölték meg, 19 nő és 6 férfi. Az átlagéletkoruk 32 év. Ez azt mutatja, hogy a wellness szállodát inkább a nők részesítik előnyben, és a középkorosztály. Gyógy szállodát a válaszadók nagyon kis töredéke vett eddig igénybe, összesen 2%. Ezt a szállástípust csakis a 40 év feletti nők választották a kutatásban. A külföldi utazások során a legtöbben szállodában és wellness szállodában szálltak meg, de az apartmant is közel azonos arányban választották. Belföldi utazások során, ugyanakkor apartmanban jóval nagyobb arányban szálltak meg, mint szállodában. A második legnépszerűbb szállás belföldön a panzió. A gyógy szálloda mindkét esetben a legkevesebbet választott szálláshely (4. diagram).

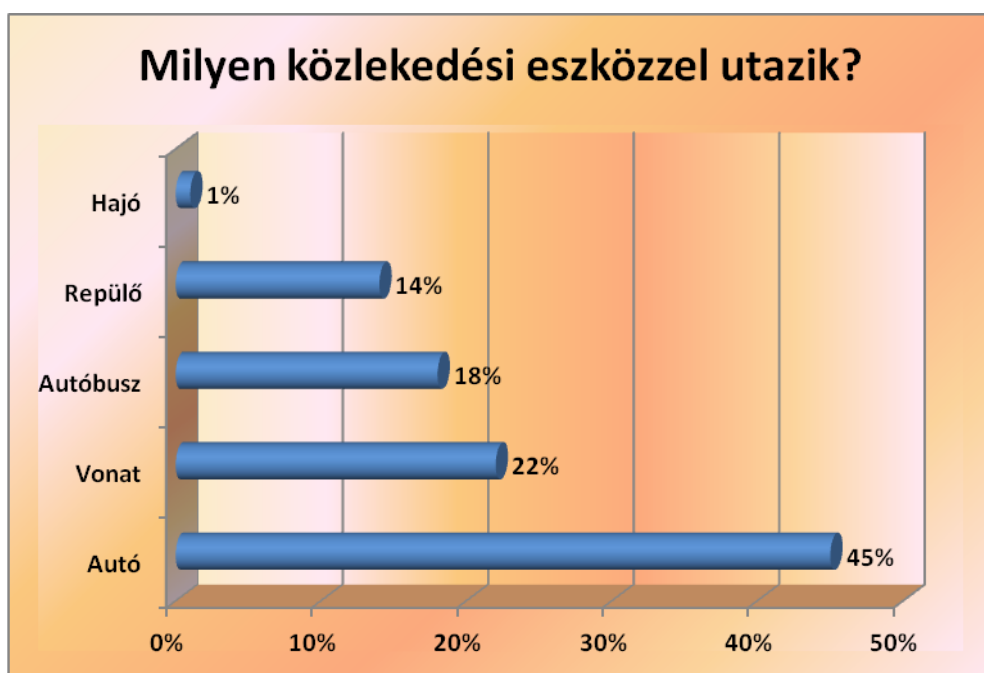

4. diagram: Milyen szállástípust vesz igénybe?

Saját szerkesztés

A leggyakoribb közlekedési eszköz, amit a turisták választottak a kérdőív alapján az autó, majd pedig a vonat volt. Az autóbusz a harmadik helyen szerepelt, ezt követte a repülő. Ennek ellenére az autóbuszos utazások egyre népszerűbbek, mint a fapados repülőgépek is. Hajóval a válaszadók mindössze 1%-a szokott utazni. Az 5.

számú diagramon láthatóak a pontos adatok. A határon túli utazásoknál túlnyomórészt használt közlekedési eszköz az autó, valamint a repülőgép. Busszal és vonattal külföldre kevesebben utaztak. Ezzel szemben belföldön javarészt autóval, vonattal és busszal közlekedtek. Az autóval és a busszal utazóknál döntően az egy főre jutó havi nettó kereset 50.000-100.000. Ft között van.

5. diagram: Milyen közlekedési eszközzel utazik?

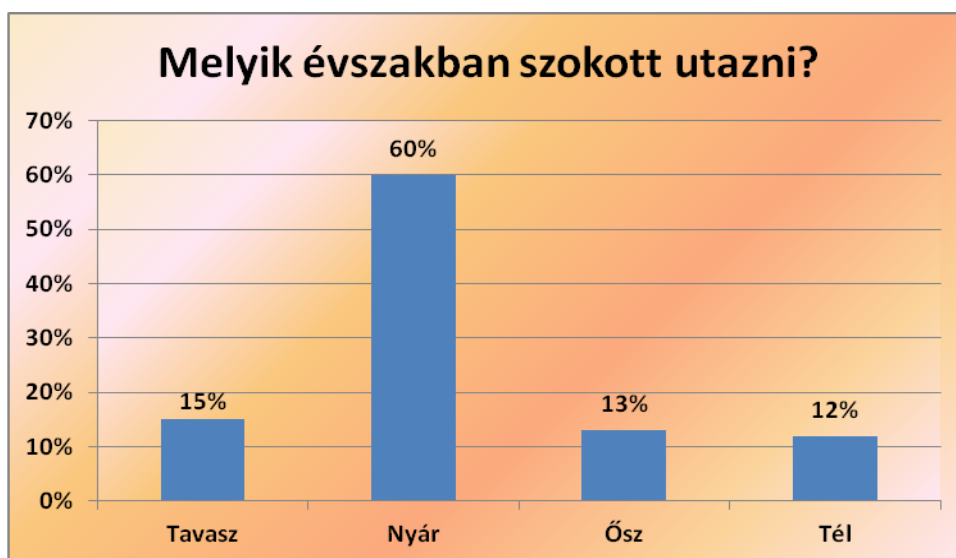
Saját szerkesztés

A vonattal utazóknak jobbra 100.000-150.000 Ft közé esik az egy főre jutó havi nettó jövedelmük. A repülővel és a hajóval közlekedőknek pedig 150.000 Ft felé esik az egy főre jutó nettó keresetük. Repülővel és hajóval a jobb anyagi háttérrel rendelkezők utaztak a kérdőívre válaszolók közül.

A legmeghatározóbb abban a döntésben, hogy az emberek hova mennek nyaralni a kutatásom szerint az ár volt. Ez az egyik legfőbb befolyásoló faktor. Ezt követte a földrajzi tényező. Ez is azt mutatja, hogy pl. a tengerparti üdülések egyre népszerűbbek, úgymond divattá váltak. A távolság, csak a negyedik helyen szerepelt, hiszen manapság már repülővel pár óra alatt több ezer kilométert is meg lehet tenni. A természeti gyógytényező az ötödik helyre került, a wellness kínálat

pedig a hatodikra. A természetes gyógytényezőket 16 kitöltő jelölte be, míg a wellness kínálatot 15. Mindkét kérdésnél a nők voltak többségben, hiszen a természetes gyógytényezőket és a wellness kínálatot is csak 4-4 férfi választotta motivációként. A naturális gyógytényezőket választók átlagéletkora 32 év, míg a wellnesszt választóké 30 év, tehát leginkább a középkorosztály motiváló tényezői. Ez azt tükrözi, hogy az egészségmegőrzés és javítás nem elsődleges szempont az utazások során, így a negyedik hipotézis is valós. Ez a kitöltők jó egészségi állapotával magyarázható.

A leggyakoribb évszak, amikor az emberek utazni szoktak a nyár, hiszen a megkérdezettek 60%-a nyáron is szokott utazni. A turizmusban jól megfigyelhető a szezonális, mint a kutatásomból is kiderült. Ezzel az a baj, hogy a szezonon kívüli időszakban a turisztikai terméket nem tudják raktározni, hiszen nem raktározható, és a szezonon kívül nem értékesített szolgáltatásokat nem tudják a szezonban értékesíteni, így ez költség kiesést jelent a szolgáltatónak, a magyar turizmusnak. A többi hónap között nincs nagy eltérés, tavasszal a megkérdezettek 15%-a, ősszel 13%-a, télen 12%-a utazott (6. diagram). Míg a hazai nyaralásoknál a nyár után a

6. diagram: Melyik évszakban szokott utazni?

Saját szerkesztés

leggyakrabban tavasszal és ősszel utaznak, addig a külföldi utazások során a nyári pihenések után a téli a legnépszerűbb. A kutatásból az is kiderült, hogy a belföldi nyaralások javarészt nyáron történtek, míg a külföldiek egyre inkább kitolódtak.

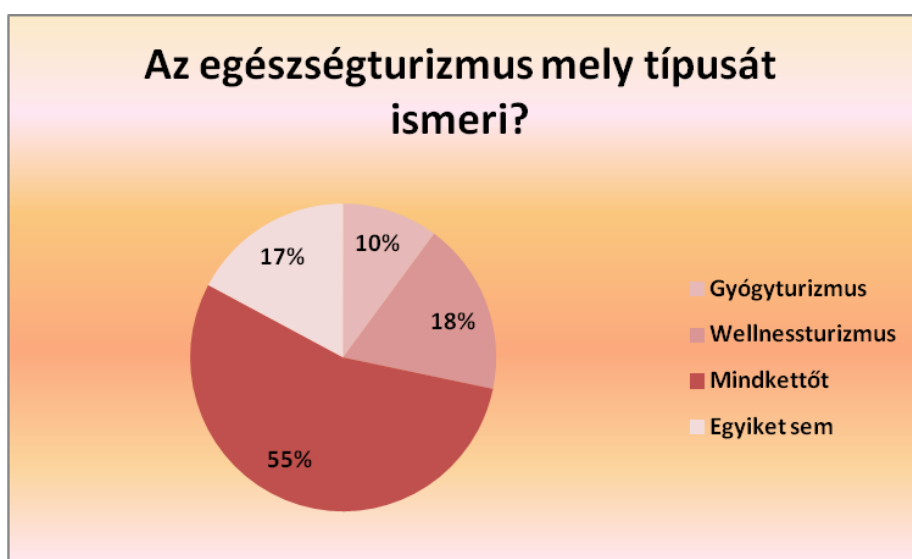
Egyre elterjedtebbek az elő és utószezoni vakációk is, hiszen ilyenkor már kedvezményesebb áron jutnak az üdülésekhez az emberek, és egyes országokban már kora tavasszal és még késő ősszel is jó idő van. Egyre felkapottabbá válik a nyári tengerparti üdülések mellett a téli síelés is, így a téli időszak alatt is utaznak a turisták.

4.2. Egészségturizmussal kapcsolatos kérdések

Az egyik kulcsfontosságú kérdés a kérdőívemben, hogy Ön fontosnak tartja-e az egészségtudatos életet. A kitöltők 92%-a igennel és csupán csak 8%-a válaszolt nemmel. Az utóbbi választ adók nagyrésze férfi volt, a 7 kitöltő közül 6 férfi és csak 1 nő. Ebből arra következtethetünk, hogy a férfiak kevésbé egészségtudatosak, mint a nők. Ez a következtetés az előző kérdésekből is levonható, hiszen az egészségmegőrzést, mint motivációt is ők választották többször, illetve nagyjából ők szálltak meg wellness szállodában, és őket érdekli a wellness kínálat, valamint a természeti gyógytényezők megléte is. Ugyanakkor azt is figyelembe kell vennünk, hogy a kérdőívet több nő töltötte ki, mint férfi így ezek az arányok akár ebből is következhetnek. A nemmel válaszolók átlagéletkora 27 év. Nagyrészüknél az egy főre jutó havi nettó kereset meghaladja a 150.000 Ft-ot, tehát az anyagi háttérük meglenne az egészséges élethez, náluk inkább a motiváció hiányzik, mint a pénz.

A másik kulcsfontosságú kérdés az volt, hogy hallottak-e már az egészségturizmusról. Erre a válaszadóknak már csak a 81%-a válaszolt igennel és 19%-a nemmel. A nemmel válaszolók közel egyenlő arányban voltak férfiak és nők. Átlagéletkoruk 27 év, tehát a fiatal korosztály nem ismeri eléggé az egészségturizmust, és ők azok, akik a legkevésbé élnek egészségtudatosan. Ez az arány nem rossz, hiszen az egészségturizmus Magyarországon a turizmus egyik leggyorsabban fejlődő ágazata. Ennek oka lehet az idősödő társadalom növekedése hazánkban, a fokozódó egészségtudatosság, és a természetes termékek népszerűsége.(17)

Az utolsó hipotézis, miszerint az egészségturizmust az emberek nagyrésze ismeri szintén igaznak bizonyult. Az egészségturizmust, mint fogalmat a megkérdezettek 17%-a egyáltalán nem ismerte. A 17%-ból 13 férfi és 5 nő nem tudta, mit foglal magába az egészségturizmus. A wellness turizmust többen ismerték, mint a gyógyturizmust, ez a kitöltők átlag életkorával magyarázható. A wellness turizmust összesen 19 fő ismerte, ebből 14 nő és 5 férfi. Ezzel szemben a gyógyturizmust 10-en ismerték, és itt a nők és férfiak aránya azonos, hiszen 5 nő és 5 férfi tudta mit is jelent a gyógyturizmus. Az egészségturizmus mindkét ágát a válaszadók 55%-a ismerte. Ezt a 7. számú diagram ismerteti.

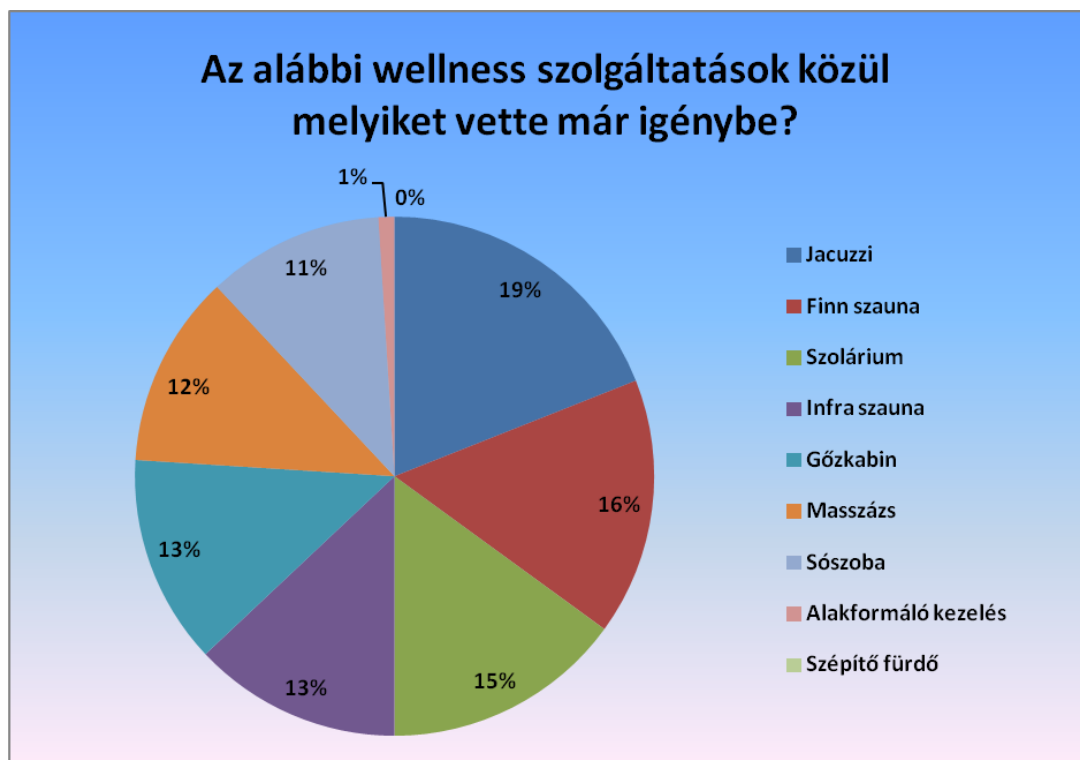
7. diagram: Az egészségturizmus mely típusát ismeri?

Saját szerkesztés

Az OEP által támogatott gyógykezelések közül a gyógymedencét vették igénybe az emberek kiemelkedően magas arányban, 43%-kal. Ezt követte az orvosi gyögmasszázs 14%-kal. A harmadik helyen a víz alatti víz sugármasszázs végzett 10%-kal, míg a negyedik a gyógyvizes kádfürdő lett 8%-kal. Az ötödik helyre a 18 éves kor alatti csoportos gyógyúszás került (7%). Ezután következett az iszappakolás és a víz alatti csoportos gyógytorna 6-6%-kal. Legkevesebben a komplex fürdőgyógyászati kezelést, a szénsavas fürdőt és a magyar találmányú súlyfürdőt vették igénybe 2-2%-kal. A megkérdezett 105 emberből 15 fő eddig még semmilyen gyógyszolgáltatást nem vett igénybe, 8 férfi és 7 nő. A gyógymedencét

igénybe vevők átlagéletkora 29 év, míg az orvosi gyögmasszázszt kipróbálóké 38 év. A víz alatti vízszugár masszázsbán részt vevők átlagéletkora 32 év, míg a gyógyvizes kádfürdőt igénybe vevőké 29 év. Ebből megállapíthatjuk, hogy a gyógyszolgáltatásokat igénybe vevők a középkorosztályba tartoznak.

A wellness szolgáltatásokat dupla annyian vették igénybe, mint a gyógyszolgáltatásokat a felmérés alapján. Ennek oka a kitöltők átlag életkora, illetve egészségügyi állapota. A válaszadók között több volt az egészségtudatos fiatal, mint a gyógyulni vágyó középkorosztályú, illetve szenior. Az egyes wellness szolgáltatások között a százalékos arányok alig tértek el. A legkedveltebb szolgáltatás a jacuzzi (19%), majd a finn szauna lett (16%). Ezt követte a szolárium 15%-kal, valamint az infra szauna és a gőzkabin 13%-kal. A masszázs itt csak a

8. diagram: Wellness szolgáltatások.

Saját szerkesztés

hatodik helyen szerepelt mindössze 12%-kal. A sószoza a maga 11%-ával még nem tartozik a legelterjedtebb wellness szolgáltatások közé, pedig rengeteg jótékony hatással bír.

Alakformáló kezeléseket a kitöltők 1%-a vett igénybe eddig, ennek oka a magasabb ár lehet, szépítő fürdőt pedig a válaszolók közül eddig még senki sem próbálta ki (8. diagram). A megkérdezett 105 emberből csak 6 fő nem vett még igénybe semmilyen wellness szolgáltatást, 5 férfi és 1 nő.

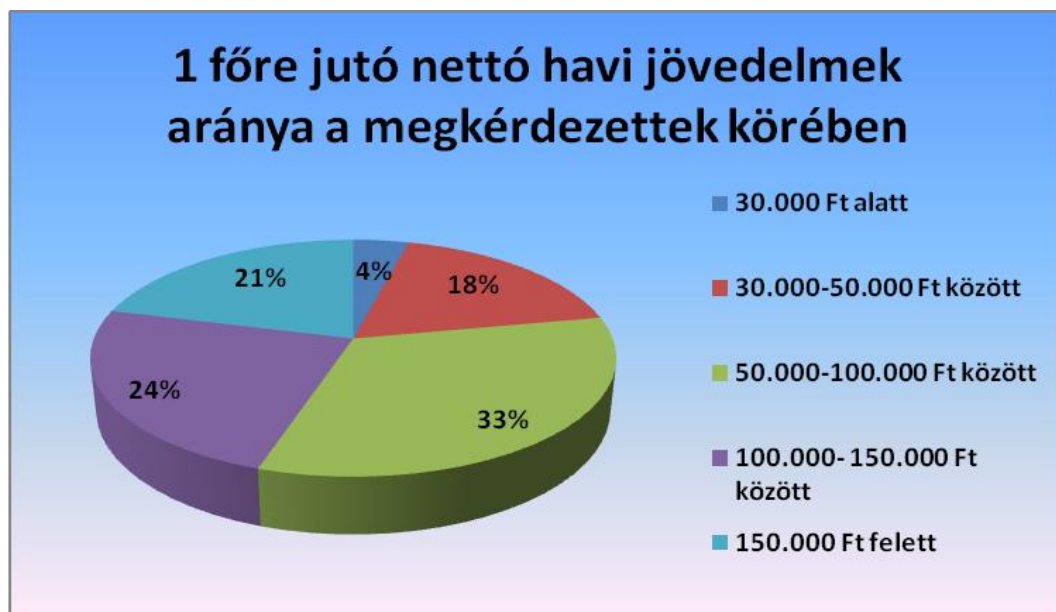
4.3. Demográfiai kérdések

A válaszadók 65%-a nő és 35%-a férfi. A kérdőívet majdnem kétszer annyi nő töltötte ki, mint férfi. Ez is azt mutatja, hogy a nőket jobban érdeklik az utazással kapcsolatos témák a férfiaknál.

A válaszadók átlag életkora 29 év.

Felsőfokú végzettséggel 39%, középfokúval 59%, alapfokúval 2% rendelkezik. Ebből arra is gondolhatunk, hogy inkább a középfokú, magasabb végzettséggel rendelkezők szoktak utazni.

Arra a kérdésre, hogy mennyi a családjában az egy főre jutó nettó havi jövedelem 1 fő kivételével mindenki válaszolt, bár ez a kérdés nem volt kötelező a kérdőívben.

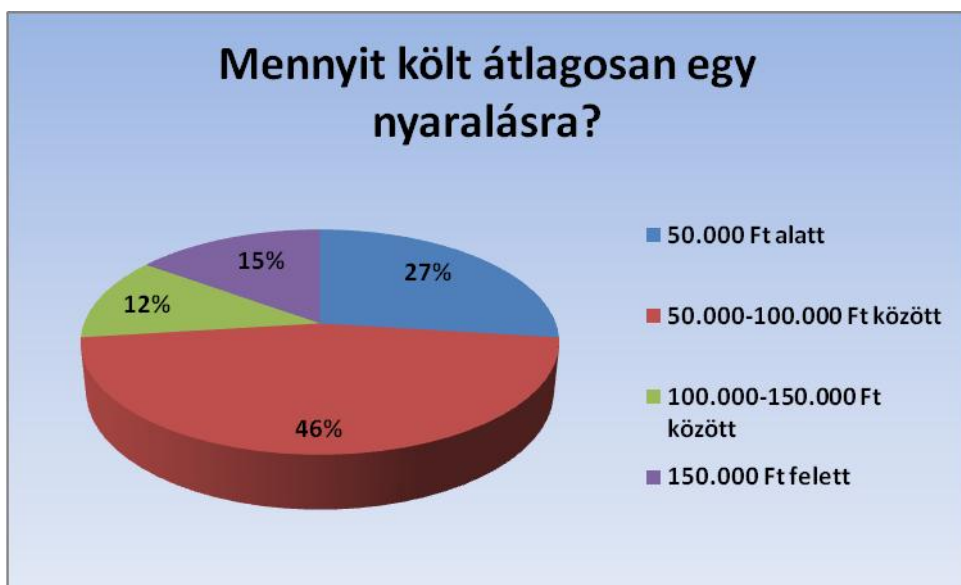

9. diagram: Jövedelem megoszlás.

Saját szerkesztés

A válaszok aránya a következőképpen alakult. 30.000 Ft alatti jövedelemmel 4%, 30.000-50.000 Ft közötti jövedelemmel 18%, 50.000-100.000 Ft közötti jövedelemmel 33%, 100.000-150.000 Ft közötti jövedelemmel 24%, 150.000 Ft feletti jövedelemmel 21% rendelkezik, mely jól mutatja a magyarországi jövedelemviszonyokat (9. diagram).

50.000 Ft alatt a megkérdezettek 27%-a költ átlagosan egy nyaralásra. 50.000 - 100.000 Ft között 46%, míg 100.000-150.000 Ft között csupán csak 12% költ. Meglepő azonban a 150.000 Ft feletti 15%-os arány. A válaszadók csaknem fele, tehát annyit költ egy nyaralásra, mint a válaszadók nagy többségének a havi egy főre jutó nettó jövedelme.

10. diagram: Mennyit költ átlagosan egy nyaralásra?

Saját szerkesztés

Ebből arra következtethetünk, hogy az emberek akár akkor is elmennek nyaralni, ha nem tudnak ezen felül félrerakni. Ezt a 10. számú diagram szemlélteti.

4.4. Összegzés

Az egyes kérdésekre adott válaszok eredményeinek ismeretében levont, és az előző pontoknál már leírt következtetéseket az alábbiakban összegzem:

Az általános utazási kérdések alapján megállapítható, hogy az emberek többsége az olcsóbb ár alapján a belföldi utazásokat preferálja. Az ár fontosságát támasztotta alá az utazás megszervezéséhez használt módszer, a választott szállástípus és közlekedési eszköz. Fentiek alapján általánosan levonható az a következtetés, hogy az emberek számára a kedvező ár mellett, a kényelem, a megbízhatóság és a szabadidő hasznos eltöltése dominál.

A demográfiai kérdésekből kitűnik, hogy a családok az egy főre jutó nettó jövedelem alacsony volta ellenére igyekeznek a családi költségvetésből a rekreációra is több-kevesebb összeget fordítani.

A kutatásomban prioritásként kezelt egészségturizmussal kapcsolatos kérdésekre adott válaszok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy Magyarországon egyre divatosabb téma az egészséges életmód. Napjainkban azonban az egészségmegőrzés és gyógyulás, csak ritkán motivációi a nyaralásoknak. Erre a turizmus fajtára nem jellemző a szezonális, viszont a kérdőívet kitöltők, több mint a fele nyáron nyaral. Ebből is azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a válaszolók nem részesítik előnyben az egészségturizmust, más turizmus fajtával szemben. A wellness és gyógyszállodák nem a legnépszerűbb szállástípusok, hiszen ezekben szállnak meg a legkevesebben, ennek oka a hazai átlag jövedelmekhez képest magasabb ár és a marketing kommunikáció hiánya. A wellness turizmust többen ismerik, mint a gyógyturizmust, a wellness szolgáltatásokat többen veszik igénybe, mint a gyógyszolgáltatásokat. Ennek oka, hogy a wellness turizmus divattá vált hazánkban. Az emberek egyre többet szánnak pihenésre, kikapcsolódásra, mind az idejükből, mind a pénzükből. A lakosság többsége 40 év felett döbben rá, hogy halandó. Életüknek ennél a forduló pontjánál kezdenek el saját egészségükkel törődni, egészségesebben élni.

5. Az egészségturizmus, mint kitörés pont

A kutatásomból kiderült, hogy a wellness turizmus fejlődő tendenciát mutat. Az emberek gyógyturizmussal kapcsolatos ismeretei hiányosak, mely következménye a természeti gyógytényezők nem megfelelő kihasználtsága. Magyarország természetes gyógyvizekben a leggazdagabb országok közé tartozik, de ezt mégsem tudja megfelelően hasznosítani. A természeti gyógytényezők kihasználtsága nem tart azon a szinten ahol kellene.

A kérdőívből levont következtetések alapján a következő fejlesztéseket lehetne kezdeményezni:

A gyógyfürdők mellé gyógyszállodákat kéne építeni, ahol a gyógykezeléseket megfelelő szakemberek segítségével megkaphatnák a gyógyulni vágyó emberek. A gyógyfürdők építése, fejlesztése az egyik kitörési pont lehet Magyarországon. Hazánk idegenforgalmi versenyképességét javítani kell. Ehhez azonban megfelelő infrastruktúrára lenne szükség. Új wellness szállókat, fürdőket kell építeni és a már meglévőket megfelelően felújítani. Elsősorban a belföldi keresletre kell építeni, de a külföldi turistákat sem szabad figyelmen kívül hagyni a wellness turizmusnál, a gyógyturizmusnál pedig pont fordítva. A gyógyfürdőkben, gyógyszállodákon belül megfelelő képzettségű szakember gárdára van szükség, illetve a szolgáltatások fejlesztésére, az intézményeket a legmodernebb eszközökkel kell felszerelni. A jó marketingkommunikáció sem elengedhetetlen, hiszen ha az emberek nem tudnak a létesítmények meglétéről, felújításáról, akkor nem fogják őket keresni. Nagyobb hangsúlyt kéne fektetni az egészségturizmus ismertetésére, a szolgáltatások bemutatására, reklámozására. Akciós szolgáltatás csomagokat kéne összeállítani, és eladásra kínálni a célpiac számára, hogy az emberek ki tudják próbálni a különböző kezeléseket, megismerjék azok jótékony hatásait.

6. Összefoglalás

Az egészségturizmus napjainkban az egyik legelterjedtebb turizmusfajta. Az emberek egyre többet hajlandóak tenni az egészségük megőrzése érdekében. Az utazási szokások megismeréséhez kapcsolódó kutatásom során 18 kérdésből álló kérdőívet tölttettem ki, több mint 100 emberrel az interneten keresztül. A válaszok segítségével próbáltam a hipotézisben foglaltakat alátámasztani, információkat gyűjteni az utazók ismereteiről az egészségturizmussal kapcsolatosan.

A kérdőívre adott válaszok rávilágítottak arra a tényre, hogy az emberek többsége rendszeresen nyaral, tehát rendelkezik diszkrecionális jövedelemmel. A válaszok alapján, Magyarországon még mindig belföld az elsődleges úti cél, de egyre többen nyaralnak külföldön is. A legfontosabb motiváció a vakáció során a pihenés, és a kikapcsolódás. A legtöbb munka felelősséggel, stresszel jár, valamint a mindennapok is problémásak, „szürkék” lehetnek. A fáradalmak kipihenésére, és a stressz oldására is kitűnő megoldás a megszokott környezetből való kiszakadás, új élmények, helyek megismerése. A legtöbben az interneten keresgélnek, szervezik meg utazásaikat, ezzel időt és pénzt spórolva. A legkedveltebb szállástípus az apartman, míg a legkedveltebb közlekedési eszköz az autó. A legmeghatározóbb motiváló tényező egy utazás során az ár, hiszen a turisztikai termék megfoghatatlan, olyan valamit vásárolunk, amit nem láttunk előre, nem tudunk kipróbálni, így magas a kockázati tényező is. Megfigyelhető továbbá, hogy erősen szezonális, hiszen a nyaralások többsége nyárra esik, azaz a főszezonra. Az emberek nagyrésze egészségtudatosan él, odafigyel egészsége megőrzésére, javítására. Erre utal az is, hogy többségük hallott már az egészségturizmusról, és igénybe vett gyógy, illetve wellness szolgáltatásokat. Ezek a tények is azt mutatják, hogy az egészségturizmusnak van jövője Magyarországon. Ehhez azonban az szükséges, hogy az egészségturizmus megfelelő szegmenseit fejlesszék.

Irodalomjegyzék

- 1.:Boros Szilvia, Mondok Anita, Várhelyi Tamás: Az egészségturizmus szolgáltatásai és menedzsmentje, Szolnoki főiskola, Szolnok 2012.
- 2.:Deli-Gray Zsuzsa, Árva László: Turizmusmarketing esettanulmányok, Akadémiai Kiadó Zrt. Budapest, 2010.
- 3.:Dr. Kincses Gyula: Az egészségturizmus, mint az egyik kitörési pont (ESKI, 2009)
http://www.eski.hu/new3/gyogyturizmus/zip_doc_2009/Kincses_vgkonf_009_okt.pdf
Letöltés: 2014. 04.28.
- 4.: Gyuricza László, A turizmus nemzetközi földrajza, Nordex Kft. Dialog Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2008.
- 5.:Központi Statisztikai Hivatal: Belföldi többnapos utazások fő adatai az utazás célja szerint.
https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_ogt009.html
Letöltés: 2014.10.30.
- 6.:KPMG Consulting Utazási, Szabadidő és Turizmus csoportja: Az egészségturizmus marketingkonceptiója, Turizmus Bulletin c. folyóirat VI. évfolyam 2. szám
- 7.:Laczkó Tamás, Rébék Nagy Ágnes: A wellness régióspecifikus jellemzői című kutatás. Pécs, 2007.
- 8.:Magyar Turizmus Zrt.: Felmérés a magyarok utazási szokásairól
neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/sajtoanyag-lakossag
Letöltés: 2014.04.28
- 9.:M.Á.S.T. Piac és Közvélemény Kutató Társaság: A magyar lakosság utazási szokásai, 2008. Turizmus Bulletin c. folyóirat XIII. évfolyam 2. szám.
- 10.:Melanie Smith, Puczkó László: Egészségturizmus: gyógyászat, wellness, holisztika, Akadémiai kiadó Zrt. Budapest, 2010.

- 11.:Michalkó Gábor: Magyarország modern turizmusföldrajza; Dialóg Campus Kiadó Budapest-Pécs, 2007, 2001.
- 12.:Michalkó Gábor: Turizmológia; Akadémia Kiadó Budapest, 2012.
- 13.:Michalkó Gábor: A turizmus elmélet alapjai, Kodolányi János Főiskola, Budapest, 2004.
- 14.:Michalkó Gábor, Rátz Tamara: Egészségturizmus és életminőség Magyarországon, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet Budapest, 2011.
- 15.:Puczkó László, Rátz Tamara: Az attrakciótól az élményig, Geomédia Kiadó Rt. 2000.
- 16.:Puczkó László, Rátz Tamara: A turizmus hatásai, Aula Kiadó Kft, Budapest, 2005.
- 17.:Tarnai Tímea: Egészségturizmus trendjei a világon és Magyarországon
<http://www.euuzlet.hu/wellness/2013/tarnai-timea.pdf>
Letöltés: 2014.10.30.

Képek, ábrák forrásjegyzéke:

1. ábra: Az egészségturizmus értelmezése

Molnár Csilla: Az egészségturisztikai fejlesztések hatásai

http://rgdi.sze.hu/files/Ertekezesek,%20tezisek/Az%20egeszsegturisztikai%20fejlesztések%20hatasai_Molnar%20Csilla.pdf; - Letöltés: 2014.04.28.

2. ábra: Az életminőség területei

Kovács Balázs – Horkay Nándor – dr. Michalkó Gábor: A turizmussal összefüggő életminőség

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/bulletin_2006_2/etelminoseg_index.html; - Letöltés: 2014.04.28.

1. kép: Hotel spa

<http://www.palazzoarzaga.com/spa/>; - Letöltés: 2014.04.28.

2. kép: Hévíz

<http://termalonline.hu/furdok/>; - Letöltés: 2014.04.28.

Mellékletek

1. számú melléklet: kérdőív

Utazási szokások az egészségturizmusban

Kedves Kitöltő!

A Miskolci Egyetem végzős hallgatója vagyok, szakdolgozatomat „Az egészségturizmus és az utazási szokások kapcsolata” címmel írom. Az alábbi kérdőívvel az utazási szokásokat szeretném felmérni az egészségturizmusban. Ebben kérném a segítségét. Kérem, jelölje be az Önhöz legközelebb álló választ/válaszokat!

Köszönöm!

***Kötelező**

1., Ön szokott utazni? *

☐ Igen ☐ Nem

2., Hová utazik nyaralásai során gyakrabban?

☐ Belföld ☐ Külföld

3., Milyen céllal szokott utazni?

- ☐ Pihenés, kikapcsolódás
- ☐ Egészségmegőrzés, rekreáció
- ☐ Gyógyulás
- ☐ Sportolás
- ☐ Más országok kultúrájának, gasztronómiájának megismerése
- ☐ Rokonok, ismerősök meglátogatása
- ☐ Üzlet, konferencia

4., Honnan értesül az aktuális ajánlatokról?

- ☐ Utazási iroda ☐ Internet ☐ Katalógus ☐ Ismerősöktől, rokonoktól

5., Milyen szállástípust vesz igénybe?.

- ☐ Gyógyszálloda ☐ Wellness-szálloda ☐ Szálloda ☐ Panzió ☐ Apartman

6., Milyen közlekedési eszközzel utazik?

- ☐ Autó ☐ Autóbusz ☐ Vonat ☐ Repülő ☐ Hajó

7., Mi alapján választ célállomást?

- ☐ Földrajzi tényezők
☐ Természeti gyógytényezők
☐ Wellness kínálat
☐ Kultúra
☐ Gasztronómia
☐ Távolság
☐ Ár

8., Melyik évszakban szokott utazni?

- ☐ Tavasz ☐ Nyár ☐ Ősz ☐ Tél

9., Fontosnak tartja az egészségtudatos életet? *

- ☐ Igen ☐ Nem

10., Hallott Ön már az egészségturizmusról? *

- ☐ Igen ☐ Nem

11., Az egészségturizmus mely típusát ismeri? *

- ☐ Gyógyturizmus ☐ Wellnessturizmus ☐ Mindkettőt ☐ Egyiket sem

12., Az alábbi gyógyszolgáltatások közül melyiket vette már igénybe?

- ☐ Gyógymedence
- ☐ Gyógyvizes kádfürdő
- ☐ Iszappakolás
- ☐ Súlyfürdő
- ☐ Szénsavas fürdő
- ☐ Orvosi gyögmasszázs
- ☐ Víz alatti vízszugármasszázs
- ☐ Víz alatti csoportos gyógytorna
- ☐ Komplex fürdőgyógyászati ellátás
- ☐ 18 éves kor alatti csoportos gyógyúszás

13., Az alábbi wellness szolgáltatások közül melyiket vette már igénybe?

- ☐ Szolárium
- ☐ Finn szauna,
- ☐ Infra szauna
- ☐ Gőzkabin
- ☐ Jacuzzi
- ☐ Masszázs
- ☐ Alakformáló kezelés
- ☐ Szépítő fürdő
- ☐ Sószoza

14., Az Ön életkora *

15., Az Ön neme *

- ☐ Férfi ☐ Nő

16., Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége *

- ☐ Alapfokú ☐ Középfokú ☐ Felsőfokú

17., Mennyit költ átlagosan egy nyaralásra? .

- ☐ 50.000 Ft alatt
- ☐ 50.000-100.000 Ft között
- ☐ 100.000-150.000 Ft között
- ☐ 150.000 Ft felett

18., Az Ön családjában az egy főre jutó havi nettó jövedelem

- ☐ 30.000 Ft alatt
- ☐ 30.000-50.000 Ft között
- ☐ 50.000-100.000 Ft között
- ☐ 100.000- 150.000 Ft között
- ☐ 150.000 Ft felett

Forrás: Saját